

Nr 33

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ersättning från allmän försäkringskassa för vård utomlands.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr I: 113 av herr *Kristiansson, Axel*, och herr *Larsson, Thorsten*, samt nr II: 147 av herrar *Börjesson* i Falköping och *Gomér*.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag om sådan ändring av bestämmelserna om ersättning från försäkringskassan att ersättning även kan utgå för vård utomlands i enlighet med vad i motionen anförts».

Beträffande de skäl motionärerna anført till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 147.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från riksförsäkringsverket. På begäran av utskottet har vidare yttrande avgivits av Svenska landstingsförbundet.

Motionerna

Motionärerna anför, att i en av Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet år 1964 utfärdad rekommendation — för vilken nedan redogöres — begränsas verksamheten till försök med hälsoresor medan däremot rehabiliteringsvård i sjukvårdsteknisk mening inte inbegripes, dock att vårdbidrag bör ges för patienter vid stiftelsen Vintersols rehabiliteringsinstitution å Teneriffa. Motionärerna hänvisar vidare till verksamheten vid det på Teneriffa på privat väg finansierade hemmet för handikappade, Casa Suecia, samt anför, att om vissa frågor angående insyn och uttagning av patienter kan regleras finns förutsättningar för en generell rekommendation från förbunden också beträffande Casa Suecia. Slutligen anför motionärerna följande.

Frågan om behandling utomlands kommer med stor sannolikhet att ytterligare aktualiseras. Det är angeläget att alla möjligheter till en effektiv och lyckobringande rehabilitering i gynnsam klimatisk miljö blir tillvaratagna. Man bör då överväga vilka åtgärder som kan vidtagas från statens sida. Man bör pröva frågan om ersättning från försäkringskassan för be-

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 9 saml. 2 avd. Nr 33

handling utomlands även då behandlingsbehovet förelegat före avresan från Sverige. Landstingsförbundets och Stadsförbundets styrelser har aktualiserat en sådan lösning beträffande sjukgymnastisk behandling. Det är enligt vår mening angeläget att man utreder frågan om ersättning från försäkringskassan även för annan vård, som bedöms böra ges utomlands. Man bör därvid inte bara utreda frågan om ersättning för själva vården i utlandet utan också för resan och vården under resan.

Gällande bestämmelser m. m.

Lagen om allmän försäkring och därtill anslutande författningar

Enligt 2 kap. lagen om allmän försäkring omfattar sjukvårdsersättning från allmän försäkringskassa ersättning för utgifter för läkarvård, tandläkarvård och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor. I fråga om läkarvård gäller, att i princip tre fjärdedelar av utgifterna ersätts. Ersättning för utgifter för sjukhusvård utgår då vården beretts å hemorts-sjukhus med belopp, som motsvarar den för sådan vård vid sjukhuset tillämpade avgiften å allmän sal. För tandläkarvård utgår endast ersättning för viss behandling.

Konungen äger föreskriva, att ersättning enligt av Konungen fastställda grunder skall utgå för försäkrads utgifter även för annan vård eller behandling i anledning av sjukdom än som ovan avses. Föreskrifter i detta hänseende har meddelats i *kungörelsen den 25 maj 1962 ang. ersättning enligt lagen om allmän försäkring för vissa utgifter för vård eller behandling i anledning av sjukdom*. Enligt kungörelsen utgår ersättning för utgifter för konvalescentvård, sjukgymnastisk behandling, behandling med kortvåg, ultrakortvåg, mikrovåg eller ultraljud, som icke lämnas i samband med sjukgymnastisk behandling, tryckvariationsbehandling av arteriella genomblödningsrubbningar, elektrisk retningsbehandling vid muskelförlamningar, mekanisk sträckbehandling av ryggraden samt foniatrik behandling. Ersättning för utgifter för konvalescentvård utgår bara om vården varit erforderlig på grund av sjukdom och föreskrivits av läkare samt meddelats å konvalescenthem, som upptagits i en av riksförsäkringsverket fastställd förteckning. Även i fråga om den behandling, som ovan sägs, finnes närmare föreskrifter om vad som krävs för att vården skall vara ersättningsgill. Således gäller bl. a., att den sjukgymnastiska behandlingen skall utföras av legitimerad sjukgymnast eller vissa därmed jämställda personer, som upptagits i en av riksförsäkringsverket fastställd förteckning. Såväl i fråga om konvalescentvården som behandlingen gäller att endast viss del av kostnaden ersätts av försäkringskassan. Resekostnader, som uppstår för den försäkrade i samband med vården eller behandlingen, ersätts inte enligt kungörelsen.

De bestämmelser i lagen om allmän försäkring och i ovannämnda kun-

görelse, för vilka nu redogjorts, avser i princip endast vård eller behandling som meddelats inom riket samt resor som företagits inom riket. Enligt 2 kap. 9 § första stycket lagen om allmän försäkring utgår ersättning för sjukvård utom riket endast i den utsträckning Konungen föreskriver. Sådana föreskrifter har meddelats i *kungörelsen den 25 maj 1962 (nr 388) angående ersättning för sjukvård utom riket enligt lagen om allmän försäkring* samt i *kungörelse samma dag (nr 389)*, vilken avser sjömans rätt till sjukvårdsersättning i visst fall, och i *gränssjukvårdskungörelsen nämnda dag (nr 390)*, som avser ersättning för viss sjukvård i Finland och Norge.

Med de undantag som följer av de båda sistnämnda kungörelserna regleras rätten till ersättning för sjukvård utom riket uteslutande av kungörelsen 1962: 388. I denna kungörelse är ersättningsrätten begränsad till utgifter för läkarvård och sjukhusvård vid sjukdom, för vilken behov av vård uppkommit under vistelse utom riket. Någon möjlighet för försäkringskassa att utge ersättning för sjukvårdande åtgärder, exempelvis sjukgymnastisk behandling, utom riket finnes alltså ej och ej heller för resor i samband med vård eller behandling utom riket.

Rekommendation av styrelserna för Svenska stadsförbundet och Svenska landstingsförbundet

Med anledning av att i olika sammanhang aktualiserats planer på s. k. hälsoresor och på utbyggnad av behandlingsinstitutioner utomlands för patienter lidande av olika invalidiserande sjukdomar tillsatte år 1963 styrelserna för Svenska stadsförbundet och Svenska landstingsförbundet en gemensam kommitté med uppgift att utreda med sjukvård utomlands sammanhängande problem. Sedan kommittén avgivit utlåtande den 29 april 1964 angående »Sjukvård utomlands», har förbundsstyrelserna rekommenderat sjukvårdshuvudmännen att följa i utlåtandet uppdragna riktlinjer för verksamheten. Sammanfattningsvis utmynnade kommitténs förslag i följande:

»att sjukvårdshuvudmännen engagerar sig för en försöksverksamhet avseende hälsoresor för främst patienter lidande av reumatiska sjukdomar och organiska nervsjukdomar samt för härav berörda huvudmän mentalsjukvårdspatienter

att resegrupperna tillförsäkras biträde av sjuksköterskor och sjukgymnaster från hemlandet men att härutöver i vad gäller de somatiska sjukdomsfallen erforderliga hjälpkrafter — inklusive läkarvård för ev. akuta sjukdomstillstånd — anskaffas på reseorten

att resorna i huvudsak förlägges till de delar av året som äro ur hälsosynpunkt speciellt besvärliga i hemlandet, d. v. s. framför allt höst och vår

att för det praktiska genomförandet av resorna kontakt toges med vederhäftiga resebyråföretag som härvid ges ingående anvisningar på de speciella krav som måste anläggas på förlägningsförhållanden m. m. med hänsyn till klienteletts rörelsesvårigheter och ohälsa

att resedeltagarna uttagas efter ingående utredningar rörande hälsostatus m. m. och att den medicinska bedömningen, som bör ske såväl före som efter resan, anförtros åt en härför av huvudmannen avdelad läkare, vilken tillförsäkras erforderligt biträde av hjälpkrafter

att landsting och landstingsfria städer sinsemellan samverka i syfte att ernå resegrupper av lämplig storlek och sammansättning

att, även om verksamheten enligt ovan i vart fall tills vidare begränsas till försök med hälsoresor och sålunda ej avser rehabiliteringsvård i sjukvårdsteknisk bemärkelse, vårdbidrag dock må utges för patienter vårdade vid stiftelsen Vintersols planerade rehabiliteringsinstitution å Teneriffa; med rätt för stiftelsen att i driftkostnaderna även inräkna förräntning av upplånat kapital och skälig amortering.»

Tidigare riksdagsbehandling

I de likalydande motionerna till 1964 års riksdag I: 283 och II: 355 yrkades bl. a. ändring av sjukresebestämmelserna inom den allmänna försäkringen så att resekostnadsersättning skulle kunna utgå vid resa till utländskt sjukhus, när resan föranletts av här i riket uppkommet vårdbehov.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 60 anförde andra lagutskottet följande.

Även utskottet anser att ersättning för resekostnader bör kunna lämnas i de fall en försäkrad för att få adekvat vård måste remitteras till utländskt sjukhus eller specialist. I dylika fall bör emellertid — vilket också påpekats av några remissorgan — även den utomlands meddelade vården ersättas inom sjukförsäkringen. Till förhindrande av missbruk synes relativt snäva gränser böra uppdragas för rätten att föreskriva sådan vård. Utskottet finner det lämpligt, att frågan om ersättning för utomlands meddelad specialvård och för resekostnader i samband därmed utredes inom 1961 års sjukförsäkringsutredning innan förslag i ämnet framlägges.

Utskottets uttalande bringades till Kungl. Maj:ts kännedom genom skrivelse, som sedermera överlämnats till utredningen.

I motioner till 1965 års riksdag påkallas utredning med förslag rörande lämpligt stöd från statens sida åt av landstingen beslutad vård utomlands av kroniskt sjuka i sådana fall, där dylik vård av exempelvis klimatologiska skäl får anses lämpligare än vård i hemlandet.

Andra lagutskottet, som inhämtade yttrande över motionerna från Svenska stadsförbundet och Svenska landstingsförbundet, anförde i utlåtande nr 76, att den av sjukvårdshuvudmännen upptagna verksamheten, avseende s. k. hälsoresor för vissa kategorier kroniskt sjuka, ännu befann sig på försöksstadiet och icke kunde förutsättas medföra sådana kostnader, att statligt stöd till verksamheten borde övervägas. Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll vad utskottet hemställt.

Vid 1966 års riksdag väcktes en motion med väsentligen samma syfte som de nästföregående år behandlade motionerna. Allmänna beredningsutskottet avstyrkte motionerna i utlåtande nr 53 med följande motivering.

Allmänna beredningsutskottet får med anledning av den i år väckta motionen erinra om det av statsmakterna fattade beslutet om skatteutjämning som bl. a. avsågs skola förenkla och rationalisera bidragsgivningen till

kommunerna genom avlösning eller avskaffande av olika bidragsformer. Ett särskilt förslag om en förenklad statsbidragsgivning till hälso- och sjukvården har vidare nyligen framlagts av tillkallade sakkunniga (SOU 1966: 6). Förslaget, som syftar till att på längre sikt samtliga bidrag skall sammanföras till ett totalbidrag är efter remissbehandling under prövning inom Kungl. Maj:ts kansli. Utskottet anser sig i detta läge icke böra förorda införande av en sådan ny bidragsform som avses i motionen.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

I statsverkspropositionen (bil. 7, s. 138) till innevarande års riksdag har framlagts förslag i anledning av den av allmänna beredningsutskottet åberopade utredningen om förenklad statsbidragsgivning.

Remissyttrandena

Riksförsäkringsverket anför — efter en redogörelse för gällande bestämmelser om ersättning för sjukvård utomlands och för behandlingen av de vid 1964 års riksdag väckta motionerna I: 283 och II: 355 — följande.

Professorn Tore Broman, Göteborg, har i skrivelse till Konungen gjort framställning om införande av sådana bestämmelser angående sjukvårdsersättning att svenska medborgare, vilka bosatt sig utom riket på grund av kronisk sjukdom, borde jämföras med i riket bosatta svenskar. I utlåtande över framställningen den 12 oktober 1964 framhöll riksförsäkringsverket bl. a. att den i framställningen aktualiserade frågan var än mer vittgående och svårbedömd än den i motionerna I: 283 och II: 355 till 1964 års riksdag väckta frågan. Verket hemställde, att framställningen måtte överlämnas till 1961 års sjukförsäkringsutredning för beaktande vid utredningsarbetet. Kungl. Maj:t har därefter överlämnat även detta ärende till utredningen.

I motionerna har berörts av Svenska stadsförbundet samt Svenska landstingsförbundet i skrivelser till riksförsäkringsverket den 10 februari respektive den 23 februari 1965 gjorda framställningar rörande ersättning från allmän försäkringskassa för utgifter för sjukgymnastisk behandling meddelad utom riket. I skrivelse till Konungen den 25 februari 1965 har riksförsäkringsverket med överlämnande av framställningarna framhållit bl. a. att mot en utvidgning av ersättningsrätten enligt kungörelsen 1962: 388 till att avse jämväl utom riket utförd sjukgymnastisk behandling numera intet torde vara att erinra, dock under förutsättning dels att specialist vid sjukhus inom landet tillrätt sådan behandling vid vistelse på viss utrikes ort och dels att behandlingen utföres av i Sverige legitimerad sjukgymnast eller s. k. förteckningsgymnast. Verket som fann den berörda utvidgningen av ersättningsrätten i och för sig välmotiverad såvitt angick sjukgymnastisk behandling, erinrade slutligen om att frågan om utvidgning av ersättningsrätten enligt kungörelsen att avse jämväl fall, då vårdbehovet uppkommit inom riket, aktualiserats genom ovannämnda motioner I: 283 och II: 355 till 1964 års riksdag.

Styrelsen för *Svenska landstingsförbundet* hänvisar till den år 1964 utfärdade rekommendationen till sjukvårdshuvudmännen, för vilken rekommendation ovan redogjorts och i vilken huvudmännen uppmanats att enga-

gera sig i en försöksverksamhet avseende hälsoresor för vissa grupper av långtidssjuka. Styrelsen anför härefter följande.

Sådan verksamhet pågår alltjämt och sjukvårdshuvudmännen har som ett led däruti förvärvat ett avgörande inflytande i stiftelsen Vintersol och dess rehabiliteringsanläggning på Teneriffa. En för landstings- och stadsförbundens styrelser gemensam kommitté tillsattes vid slutet av föregående år för att med ledning av vunna erfarenheter bereda ett förnyat ställningstagande till frågan om utnyttjande av sjukvårdsresurser utomlands.

Förbundsstyrelsen har gemensamt med styrelsen för Stadsförbundet i skrivelse till riksförsäkringsverket den 23 februari 1965 ifrågasatt om icke bestämmelserna om ersättning från försäkringskassa för sjukgymnastisk behandling bör kunna ges en sådan tolkning att ersättning kan utgå för behandling utomlands även i de fall då behandlingsbehov förelegat redan före avresan från Sverige. Denna framställning är av riksförsäkringsverket utan erinran ingiven till Kungl. Maj:t, men har hittills icke föranlett någon dess åtgärd.

Enligt vad underhand inhämtats kommer 1961 års sjukförsäkringsutredning att vid sin översyn av sjukförsäkringslagen även behandla försäkringsfrågor i samband med sjukvård utomlands.

Förbundsstyrelsen förutsätter att de av motionärerna aktualiserade frågorna ges en tillfredsställande lösning.

1961 års sjukförsäkringsutredning

Utredningen skall enligt direktiven (se riksdagsberättelsen 1963 s. 128) behandla främst spørsmål inom sjukvårdsersättningens område. Den har till uppgift att söka nå fram till ytterligare förbättringar i den enskildes skydd i den utsträckning så befinnes möjligt. Bland de frågor som utredningen bör upptaga framhålles spørsmålet om ersättning från sjukförsäkringen för annan sjukvård än läkarvård och sjukhusvård. Härmed avses s. k. merprestationer, d. v. s. sjukgymnastik och viss annan behandling samt konvalescentvård. Utredningen skall även pröva i vilken utsträckning reseersättning bör utgå i samband med sådana åtgärder. Frågan om ersättning från sjukförsäkringen vid vissa former av s. k. halvöppen sjukvård bör även undersökas av utredningen. Härvid avses särskilt vård på s. k. dagsjukhus samt vård vid rehabiliteringsavdelningar av icke ineliggande patienter.

I direktiven anförs vidare bl. a. att det bör stå utredningen fritt att utöver särskilt angivna frågor upptaga sådana spørsmål som aktualiseras under översynen och som faller inom ramen för de uppgifter som tillagts utredningen.

Utskottet

Enligt lagen om allmän försäkring och därtill anslutande författningar erhåller försäkrad i princip ersättning för sjukvård endast om vården meddelas inom riket eller om vårdbehovet uppkommit under vistelse utom-

lands. Resekostnader i samband med sjukvård ersättes endast i de fall då vården åtnjutes inom riket.

I motionerna påpekas inledningsvis, att sjukvårdshuvudmännen engagerat sig i en försöksverksamhet avseende hälsoresor för främst patienter som lider av reumatiska sjukdomar och organiska nervsjukdomar. Eftersom frågan om behandling utomlands med stor sannolikhet kommer att ytterligare aktualiseras bör det prövas om ersättning för behandlingen kan utgå från den allmänna försäkringen även i de fall då behandlingsbehovet förelegat före avresan från Sverige. Enligt motionärerna bör samtidigt frågan om ersättning för patienternas resa och vård under resan utredas.

I anledning av motioner till 1964 års riksdag ställde sig riksdagen positiv till en utredning av ersättningsmöjligheterna vid sjukvård utomlands. Riksdagen uttalade, att då en försäkrad för att få adekvat vård måste remitteras till utländskt sjukhus eller specialist såväl vården som resekostnaden borde ersättas men att, till förhindrande av missbruk, relativt snäva gränser borde uppdragas för rätten att föreskriva vården. Utredning i frågan har anförtrotts 1961 års sjukförsäkringsutredning. Till denna utredning har Kungl. Maj:t även överlämnat en framställning om förbättrade sjukvårdsförmåner för svenska medborgare, som bosatt sig utomlands på grund av kronisk sjukdom.

I enlighet med vad riksdagen uttalade år 1964 synes en liberalisering av gällande ersättningsregler för vård utomlands vara motiverad. Som skäl härför kan åberopas inte bara hänsyn till de försäkrades intresse att erhålla bästa möjliga vård utan även att vård utomlands i vissa fall torde ställa sig mindre kostnadskrävande för det allmänna än motsvarande vård inom landet, trots att betydande resekostnader kan uppstå vid vården utomlands. Frågan om utvidgning av gällande ersättningsregler är som framgår av det sagda redan föremål för överväganden inom 1961 års sjukförsäkringsutredning. Vid sådant förhållande föreligger enligt utskottets mening inte skäl för riksdagen att ånyo göra någon framställning om utredning inom förevarande område.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motioner, I: 113 och II: 147, inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 april 1967

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, Hübnette, Wanhainen, Erik Filip Petersson, Kilsmo* och fru Elvy Olsson*;
från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors*, fröken Sandell, herrar Fredriksson, Gomér*, fru Svensson, herrar Svensson i Kungälv* och Ringaby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.